ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

ΟΙ ΕΣΦΑΓΜΕΝΟΙ

διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀρνίου

Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βυρώνος καὶ Υμηττοῦ
2008

ΟΙ ΕΣΦΑΓΜΕΝΟΙ
διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιὴλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Εἰκόνα ἐξωφύλλου:
Ἡ Καταστροφὴ τῆς Σμύρνης

Σειρά:
«Μνῆμες» ἀριθμ. 2

Copyright:
Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανὴ
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-05-7

Ἐκδοτική Παραγωγή
Ἑπτάλοφος
ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

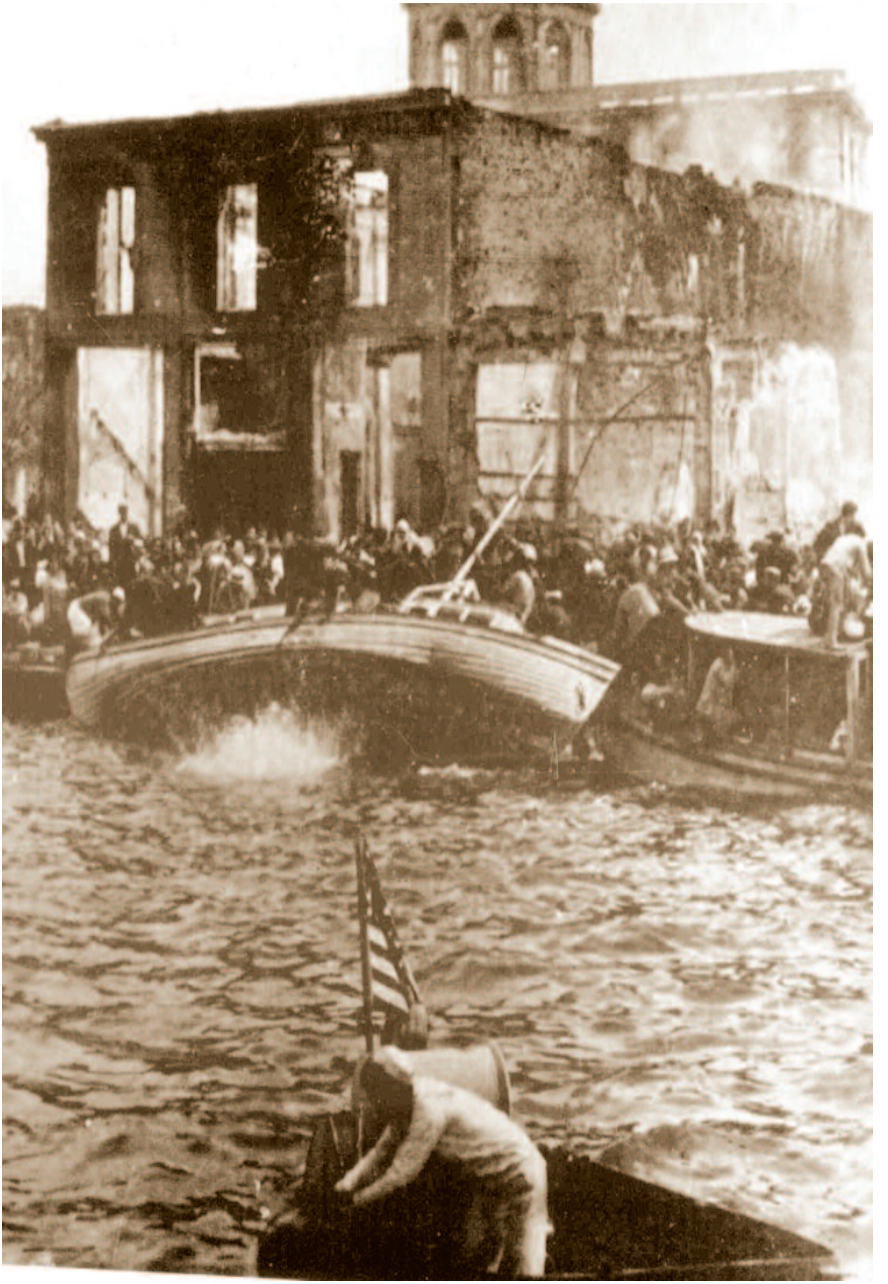
ΟΙ ΕΣΦΑΓΜΕΝΟΙ
διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου

Τοῦ Μητροπολίτου
Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιὴλ

«Εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου ἣν εἶχον »
(Ἀποκάλυψις στ΄ 9).

Στὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1922 γράφτηκε ὁ ὀδυνηρὸς ἐπίλογος τῆς παρουσίας τῶν Ἑλλήνων στὴν Μικρὰ Ἀσία μὲ τὰ τραγικὰ γεγονότα ποὺ συνέβησαν τότε, ποὺ εἶναι γνωστὰ ὡς μικρασιατικὴ Καταστροφή.

Τό Σάββατο 27 Αὐγούστου 1922 (τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου, ποὺ στὸ διωρθωμένο ἡμερολόγιο εἶναι 9 Σε-

πτεμβρίου) πυρπολήθηκε ἡ Σμύρνη ἀπὸ τοὺς ἀτάκτους τσέτες τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ ἄρχισε ὁ διωγμὸς καὶ ὁ κατατρεγμὸς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν πόλη καὶ τὴν περιοχὴ τῆς Ἰωνίας. Ἀπὸ τότε ἔχουν περάσει 85 χρόνια. Ἐπιζοῦν ἀκόμη πολλοὶ ἀπ' ὅσους διῆλθαν ἀπὸ τὴν *"μεγάλη θλίψη"* (Ματθαίου κδ΄ 21) τῶν ἡμερῶν ἐκείνων.

Εἶχε βεβαίως προηγηθεῖ ἡ τριετὴς γενοκτονία τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τὸ 1919, ἡ ὁποία κατέληξε στὴν πυρπόληση τῆς Σμύρνης, τὴν σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς καὶ τὸν διωγμό τους ἀπὸ τὶς πατρογονικὲς ἑστίες τους χωρὶς οἶκτο.

Οἱ περιγραφὲς ὅσων ἔζησαν τὰ τραγικὰ γεγονότα ἀδυνατοῦν νὰ ἀποδώσουν τὰ δάκρυα, τὴν ἀγωνία καὶ τὴν ὀδύνη τῶν πατέρων μας τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἀπὸ τὰ μαρτύρια τῶν ἀπηνῶς καταδιωκομένων καὶ πληττομένων διὰ παντὸς μέσου καὶ τρόπου χριστιανῶν. Σφαγές, βιασμοί, ἀτιμώσεις, λεηλασίες, πυρπολήσεις, πνιγμοί, κακουργίες συνθέτουν τὴν ζοφερὴ εἰκόνα τῶν δραματικῶν γεγονότων.

Θὰ ἀναφέρουμε τρεῖς περιπτώσεις ἀπὸ τὰ τραγικὰ γεγονότα καὶ τὸν μεγάλο διωγμό:

α) τὴν θυσία τῶν καλῶν ποιμένων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Κατὰ τὴν ἀνελέητη σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς Σμύρνης τὸ ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου 27 Αὐγούστου / 9 Σεπτεμβρίου 1922 μαρτύρησε ὁ Μητροπολίτης καὶ Ποιμε-

νάρχης της Χρυσόστομος (ὁ Καλαφάτης), ποὺ ἀτιμάσθηκε καὶ κατακρεουργήθηκε ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ὄχλο. Προσφέρθηκε στὸν Κύριο θυσία ἑσπερινὴ γιὰ τοὺς πιστούς του, ἐπειδή ἦταν καλὸς ποιμένας καὶ Ἕλληνας φιλόπατρις.

Μαζὶ μὲ τὸν μεγαλομάρτυρα καὶ ἐθνοϊερομάρτυρα Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο τὴν ἴδια περίοδο μαρτύρησαν καὶ οἱ Μητροπολίτες:

α) Ὁ Κυδωνιῶν, Γρηγόριος (Ὡρολογᾶς). Οἱ διῶκτες του Τοῦρκοι ἔσκαψαν λάκκο, γιὰ νὰ τὸν θάψουν ζωντανό, πρὸ τοῦ ὁποίου ὁ ἀρχιερέας ξεψύχησε.

β) Ὁ Μοσχονησίων Ἀμβρόσιος (Πλειανθίδης) ποὺ βασανίσθηκε ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἑλληνίδος πατρίδας. Τὸν πετάλωσαν, τοῦ φόρεσαν δηλαδὴ πέταλα, ποὺ φοροῦν στὰ ὑποζύγια, καὶ κατατεμάχισαν τὸ σῶμα του. Μαζί του μαρτύρησαν ἱερεῖς καὶ ἄλλοι πιστοὶ τῆς ἐπαρχίας του.

γ) Ὁ Ἰκονίου Προκόπιος ποὺ ἐτελεύτησε ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὶς φοβερὲς κακώσεις τῶν Νεοτούρκων ποὺ τὸν πίεζαν νὰ ἀποσκιρτήσει μαζὶ μὲ τὸν κλῆρο καὶ τὸν λαὸ ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

δ) Ὁ Ζήλων Εὐθύμιος (Ἀγριτέλης). Φυλακισμένος ἔψαλλε καθημερινῶς τὴν νεκρώσιμη ἀκολουθία ὡς μελλοθάνατος μόνος του γιὰ τὸν ἑαυτό του.

Μαζὶ μ' αὐτοὺς τοὺς καλοὺς ποιμένες μαρτύρησαν ἑκατοντάδες ἱερεῖς τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ χιλιάδες χριστιανοί.

Στὶς μικρασιατικὲς ἐκκλησιαστικὲς ἐπαρχίες ὑπῆρχαν στὴν ἀρχὴ τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα 2.256.000 Ἕλληνες σὲ 27 Ἱερὲς Μητροπόλεις μὲ 1.139 κοινότητες, μὲ 2.337

ἐκκλησίες, μὲ 3.048 ἱερεῖς, μὲ 1.721 σχολεῖα ἀγοριῶν καὶ 398 σχολεῖα κοριτσιῶν, μὲ 3.818 καὶ 1.037 δασκάλους ἀντίστοιχα καὶ μὲ 146.970 μαθητὲς καὶ 50.787 μαθήτριες (Πηγή: Χρήστου Νερατζῆ: "ΤΟ ΕΠΟΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ" 1919-1922 τ.1. σελ. 43-44. Ἐκδόσεις Τζιαμπέρης/Πυραμίδα 2004).

Ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἔμεινε τίποτε στὴν Μικρὰ Ἀσία.

β) Τὸ βιασμὸ τῶν γυναικῶν.

Γιὰ τὸν βιασμὸ τῶν γυναικῶν καὶ κυρίως τῶν κοριτσιῶν ἡ ἰατρὸς Ἔλιοτ (M.C. Elliot), Διευθύντρια τῶν Ἀμερικανικῶν Νοσοκομείων Γυναικῶν στὴν Σμύρνη, ὑπέβαλε στὸν Γενικὸ Πρόξενο τῆς Ἀμερικανικῆς Πρε-

σβείας στὴν Σμύρνη Γεώργιο Χόρτον (George Horton) τὴν ἑξῆς ἔκθεση:

«Ἡ πρόσφατη καταστροφὴ τῆς Σμύρνης ἀπέδειξε περίτρανα πόσο ἀληθινὴ ἦταν ἡ περίφημη ρήση τοῦ Gladstone σχετικὰ μὲ τὸν χαρακτήρα τῶν Τούρκων.

Ἡ θέση μου ὡς γυναίκας γιατροῦ μὲ κάνει νὰ γνωρίζω πολὺ καλὰ τὴν μεταχείριση τῶν κοριτσιῶν τῆς Σμύρνης ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Θεωρῶ ἰδιαίτερης σημασίας τὸ γεγονὸς πώς, στὴν διάρκεια τῆς τετραετοῦς ἐμπειρίας μου στὴν Τουρκία, δὲν συνάντησα οὔτε μία Τουρκάλα, γυναίκα ἢ κοπέλα, θύμα βιασμοῦ. Ἀντίθετα, ἔχω δεῖ ἑκατοντάδες χριστιανὲς κοπέλες ποὺ πέρασαν ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Τούρκων. Ἡ πρόσφατη καταστροφὴ τῆς Σμύρνης δὲν ἀποτέλεσε ἐξαίρεση στὴν διαπίστωση αὐτὴ καί, ἀπὸ αὐτὰ ποὺ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, μπορῶ μὲ ἀσφάλεια νὰ βγάλω τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ βιασμὸς τῶν χριστιανῶν κοριτσιῶν ἀπὸ Τούρκους στὴν Σμύρνη ἦταν μαζικός. Ἐγὼ ἡ ἴδια ἐξέτασα δεκάδες κοπέλες, οἱ ὁποῖες, μοῦ διηγήθηκαν καὶ τὶς παρόμοιες ἐμπειρίες ἄλλων κοριτσιῶν ποὺ ἦταν μαζί τους. Μὲ ἰατρικὴ ἐξέταση διαπίστωσα ὅτι οἱ διηγήσεις τους δὲν εἶχαν στοιχεῖα ὑπερβολῆς καί, συνεπῶς, δὲν ἔχω λόγο νὰ πιστέψω ὅτι οἱ δηλώσεις ποὺ μοῦ ἔκαναν γιὰ τὶς συντρόφους τους δὲν ἦταν ἀληθινές.

Ἡ μεταχείριση πρὸς τὰ κορίτσια τῆς Σμύρνης κατὰ τὴν πρόσφατη τραγωδία τοῦ 1922 ἦταν ἀχαρακτήριστη. Εἶμαι διετεθειμένη νὰ κάνω τὴν δήλωση αὐτὴ δημόσια, ὡς Ἀμερικανίδα γιατρὸς καὶ ὡς διευθύντρια ἑνὸς ὀργανισμοῦ ποὺ ἐπιτελεῖ μεγάλο ἰατρικὸ ἔργο στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Σμύρνης » (Ge-

orge Horton, *Ἡ μάστιγα τῆς Ἀσίας*, Δ΄ ἔκδοση. Ἐκδόσεις τῆς Ἑστίας. Ἀθήνα 2000).

γ) Τὸν ἐκτοπισμὸ τοῦ ἀνδρικοῦ πληθυσμοῦ.

Ὁ πρόξενος Γεώργιος Χόρτον ἀναφέρει στὸ βιβλίο του *«Ἡ μάστιγα τῆς Ἀσίας»* γιὰ τὰ τραγικὰ γεγονότα:

«Ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἀνοσιουργήματα στὴν φρίκη τῆς Σμύρνης ἦταν ἡ ἀπαγωγὴ τῶν ἀνδρῶν ἡλικίας μεταξὺ 18 καὶ 45 ἐτῶν. Ἐπρόκειτο γιὰ ἄκακους γεωργοὺς καὶ ἄλλους ποὺ μὲ κανένα τρόπο δὲν ἦταν ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν ἀπόβαση τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ στὴ Μικρὰ Ἀσία. Ἦταν οἱ μοναδικοὶ προστάτες τῶν οἰκογενειῶν τους καί, μὲ τὴ βίαιη κατακράτησή τους ἄφησαν ἀπροστάτευτες τὶς οἰκογένειές τους ... Αὐτὴ ἡ τελευταία σκηνὴ στὴν προκυμαία τῆς Σμύρνης ἀποκαλύπτει ὁλόκληρο τὸ σατανικὸ σχέδιο τῶν Τούρκων, σχέδιο ποὺ ἐφαρμόστηκε μὲ μοναδικὴ μεθοδικότητα. Οἱ στρατιῶτες εἶχαν τὴν ἄδεια νὰ κορέσουν τὰ ἀκόλαστα ἔνστικτά τους γιὰ αἷμα, πλιάτσικο καὶ βιασμὸ πέφτοντας πρῶτα πάνω στοὺς Ἀρμένιους, σφάζοντας καὶ καίγοντάς τους καὶ βιάζοντας τὶς γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια τους. Ἀλλὰ τοὺς Ἕλληνες γιὰ τοὺς ὁποίους ἔτρεφαν βαθύτερο μῖσος, τοὺς φύλαγαν γιὰ ἕνα θάνατο πιὸ σιγανὸ καὶ πιὸ ἀπολαυστικό. Οἱ ἐλάχιστοι ποὺ σώθηκαν καὶ γύρισαν πίσω διηγοῦνται φρικιαστικὲς ἱστορίες. Μερικοὺς τοὺς πυροβολοῦσαν ἢ τοὺς σκότωναν κατὰ ὁμάδες. Ὅλοι ὑπέφεραν ἀπὸ τὴν πείνα καὶ χιλιάδες πέθαναν ἀπὸ ἀρρώστιες, κούραση καὶ κακουχίες.

Αὐθεντικὲς ἐκθέσεις Ἀμερικανῶν παραγόντων τῶν ἐπιτροπῶν περίθαλψης ἀναφέρουν ὅτι βαθιὰ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Τουρκίας ἔφθασαν μικρὲς ὁμάδες αἰχμαλώτων πού, ὅταν ξεκίνησαν τὴν πορεία τους, ἀποτελοῦνταν ἀπὸ χιλιάδες ἄνδρες" (George Horton, *Ἡ μάστιγα τῆς Ἀσίας*, Δ΄ ἔκδοσι. Ἐκδόσεις τῆς Ἑστίας. Ἀθήνα 2000).

Τὸν μαρτυρικὸ θάνατο τῶν πατέρων καὶ ἀδελφῶν μας θυμώμαστε σήμερα. Τοὺς τιμᾶμε, γιατὶ ὑπῆρξαν μάρτυρες τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἄξιοι τῆς πατρίδας. Ἔχει καὶ σ' αὐτοὺς ἐφαρμογὴ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου *«εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου ἣν εἶχον»* (Ἀποκάλυψις στ΄ 9).

Μαρτύρησαν καὶ θυσιάσθηκαν, ἐπειδὴ ἦταν χριστιανοὶ καὶ Ἕλληνες.

Ἡ ἱστορία κάθε λαοῦ γράφεται ἀπ' τοὺς νεκρούς. Τοὺς ζωντανούς. Καὶ τοὺς ἀγέννητούς του.

«Γνῶμες, καρδιές, ὅσοι Ἕλληνες,
ὅ, τι εἶστε -μήν ξεχνᾶτε-
δὲν εἶστε ἀπὸ τὰ χέρια σας μονάχα.
Ὄχι! Χρωστᾶτε
καὶ σ' ὅσους ἦρθαν, πέρασαν
θά 'ρθουνε, θὰ περάσουν...
Κριτὲς θὰ μᾶς δικάσουν
οἱ ἀγέννητοι, οἱ νεκροί ... »

γράφει ὁ μεγάλος ποιητής μας Κωστῆς Παλαμᾶς.

